

Het boek is opgebouwd uit drie delen, te beginnen met beschrijvingen van de soorten, subgenera, genera, tribi en subfamilies. Met informatie per soort over nest en leefomgeving, voortplanting, kolonies, relaties, predatie en status is een schat aan kennis overzichtelijk bij elkaar gebracht. Wel dient vermeld te worden dat de soortbeschrijvingen vrijwel steeds betrekking hebben op Nederland. Eenzelfde mierensoort kan elders in Europa een ander gedrag vertonen, een andere habitatvoorkeur hebben, relaties hebben met andere planten of dieren, enzovoorts. Tevens is bij vrijwel iedere soort een korte beschrijving gegeven over mogelijke problemen bij de determinatie. Is er bijvoorbeeld verwarring mogelijk met sterk gelijkende soorten en waar dient dan specifiek op gelet te worden. Het geheel wordt aangevuld met prachtige detailfoto's van mieren bestaande uit een overzichtsfoto vanaf de zijkant en een detailopname van de kop. Deze foto's en foto's van nog vele andere mierensoorten zijn ook terug te vinden op www.antweb.org, een aanrader!

In het tweede deel passeren alle soorten nogmaals de revue, ditmaal in de vorm van determinatietabellen. De vele 'simpele' tekeningen geven duidelijk weer wat er in de sleutel wordt bedoeld. Dit is, aldus de auteur, ook precies de bedoeling geweest van dit werk, eenvoudige tekeningen met handige pijltjes gericht op die kenmerken die van belang zijn. Met dit werk kun je zonder lastige metingen van allerlei lichaamsdelen toch

komen tot een betrouwbare determinatie. Al met al een prima determineerwerk voor zowel professionals als jonge aanstormende myrmecologen en studenten! Bijzonder van deze tabel is ook dat naast werksters en wijfjes/koninginnen ook de mannetjes worden behandeld. In veel determinatie werken worden deze buiten beschouwing gelaten vanwege lastige determinatie. Met dit werk kunnen bijna alle mannetjes mieren gedetermineerd worden tot op soort. De lastige genera *Plagiolepis* en *Temnothorax* en subgenera *Lasius* (*Cautolasius*) en *Lasius* (*Cbthonolasius*) zijn niet verder te determineren.

Tenslotte het derde deel van het boek, de bijlagen. In de literatuur en bronnen is een mooi overzicht te vinden van beschikbare literatuur en internetsites over mieren. Zeer waardevol is de lijst van mieren en biotooptypen in Nederland. Per biotooptype wordt een overzicht gegeven van kenmerkende, indicatieve en aanvullende soorten. Kenmerkende soorten komen in andere biotooptypen niet of nauwelijks voor. Indicatieve soorten hebben hun zwaartepunt en de hoogste dichtheden in dit biotooptype, maar komen ook in andere biotopen voor. Aanvullende soorten worden min of meer regelmatig in dit biotooptype aangetroffen en hebben vaak hun zwaartepunt in andere biotopen. Ook is een vrij gedetailleerde lijst opgenomen van perioden van in Nederland waargenomen zwermbewegingen van gevleugelde mieren (mannetjes en of wijfjes). Tenslotte vinden we een opsomming van alle in de Benelux waargenomen soorten plus inheemse soorten in omliggende landen waaronder de Duitse deelstaten. Per soort is aangegeven in welke landen de soort is aangetroffen en of deze hier inheems dan wel exoot is. Het boek wordt afgesloten met een zeer uitgebreide begrippenlijst en tekeningen met afkortingen van alle onderdelen van mieren zoals die gebruikt worden in de determinatietabel.

Een zeer raadzame en bovenal bruikbare tabel om alle mieren van de Benelux op naam te brengen.

Boekbespreking: Apidae 6 Fauna Helvetica 26

Jan Smit

Amiet, F., M. Herrmann, A. Müller & R. Neumeyer, 2010. Apidae 6. Fauna Helvetica 26. – Schweizerische Entomologische Gesellschaft, 316 p. Verkrijgbaar bij Goecke & Evers (Dld) € 65,- + verzendkosten.

Aan het eind van 2010 is in de serie Fauna Helvetica nummer 26 verschenen; het zesde deel van de tabellen

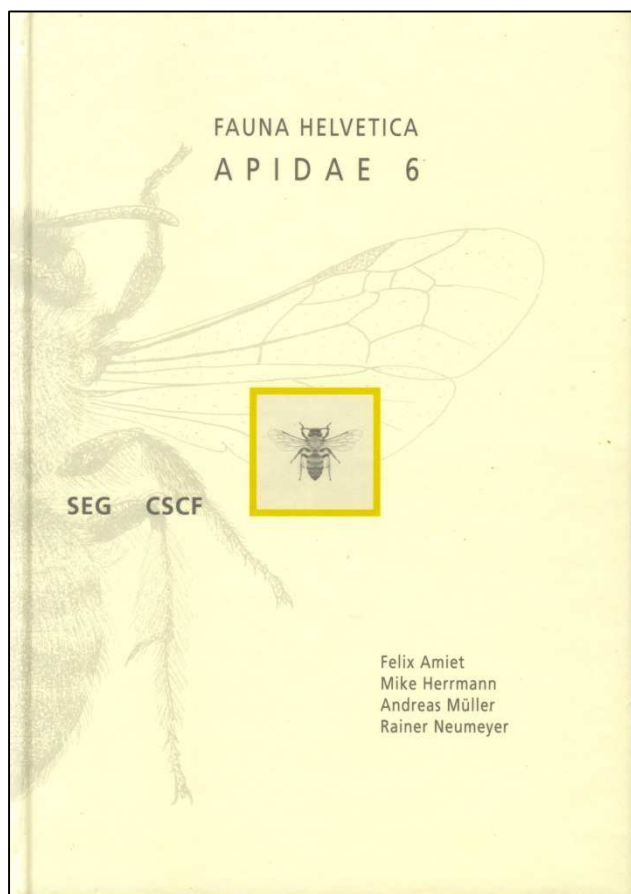
voor de bijen van Zwitserland. Een serie waarvan bijna alle andere delen ook in onze nieuwsbrief besproken zijn; deel 1 (Peeters 1998), deel 2 (Peeters 2000), deel 3 (Peeters 2003) en deel 5 (Smit 2008).

In dit zesde deel worden de genera *Andrena*, *Melitturga*, *Panurginus* en *Panurgus* behandeld. Daarvan komen *Melitturga* en *Panurginus* niet in ons land voor.

Het boek bestaat uit twee delen, een in het Duits en een in de Franse taal.

Na een inleidend hoofdstuk volgt er per genus een hoofdstuk. Hierin staat een tabel voor de soorten van dit genus, een lijst van de soorten en een korte bespreking per soort met een verspreidingskaartje van de soort in Zwitserland. Bij de *Andrena*'s staan de soorten in de lijst per subgenus op alfabetische volgorde gerangschikt. Dat maakt het zoeken naar een soort in deze lijst wel lastiger. In de tabel en de lijst staat uiteraard een rijtje soorten die niet in ons land voorkomen. Bij *Panurgus* staat er één soort in die niet in Nederland voorkomt.

In het tweede deel staan alleen de tabellen in het Frans.

De tabellen zijn goed, duidelijk en voorzien van fraaie tekeningen, die veel verduidelijken. Bij het zesde couplet van de *Andrena*-tabel moet je kiezen op de kleur van de 'endfranse' (fimbria bij v.d. Vecht), daarvoor is een vijftal tekeningen in kleur afgebeeld. Ik heb slechts met enkele *Andrena*'s de tabel

uitgeprobeerd, maar mij beviel het tot zover goed. Daar waar soorten op de grens zitten of er twijfels mogelijk zijn over de keuze, zijn deze soorten meestal in beide routes opgenomen.

Literatuur

Peeters, T.M.J., 1998. Boekbespreking. - Bzzz, Nieuwsbrief sectie Hymenoptera 8: 39-40

Peeters, T.M.J., 2000. Boekbespreking. - Bzzz, Nieuwsbrief sectie Hymenoptera 11: 19-20.

Peeters, T.M.J., 2003. Boekbespreking. - Bzzz, Nieuwsbrief sectie Hymenoptera 18: 49-50.

Smit, J., 2008. Boekbespreking Apidae 5, Fauna Helvetica. - Bzzz, Nieuwsbrief sectie Hymenoptera 27: 27.

Aanvullingen op 'De wespen en mieren van Nederland'

Theo Peeters

De afronding van het manuscript over de bijen in Nederland is nagenoeg compleet. Daarmee komt een totaaloverzicht van de aculeatenfauna in Nederland in zicht. Het is inmiddels al weer zeven jaar geleden dat 'De wespen en mieren van Nederland', deel 6 in de serie Fauna van Nederland verscheen. De atlas is uitverkocht maar er is nog regelmatig vraag naar het boek. Op de website waarneming.nl is een document te vinden dat aandacht besteedt aan het wespen- en mierenboek en waar mensen zich kunnen aanmelden wanneer ze interesse hebben (zie <http://forum.waarneming.nl/smf/index.php?topic=153486.0>).

Tot op heden staat de teller op 9 en valt het dus wel mee met het aantal liefhebbers voor een herziene druk. Naast lovende woorden is er ook kritiek op de atlas. Inmiddels probeer ik alle inhoudelijke kritiek te verzamelen en daarvan een document te maken voor eenieder die het boek gebruikt. Liever nog... zou ik op een website, samen met enkele andere auteurs of liefhebbers, de nieuwe ontwikkelingen mbt. de wespen- en mierenfauna en binnenkort ook de bijenfauna in ons land willen bijhouden. Dat is echter nog toekomstmuziek.

Zelf maak ik in één van mijn beide exemplaren van de atlas aantekeningen in de tekst of in de kantlijn. Hieronder volgt een opsomming van deze verbeteringen en aanvullingen. Deze tekst is inmiddels ook gepubliceerd in het bovenstaande topic van waarneming.nl. Het voordeel daarvan is dat de tekst